

Євген Юрійович САМОЙЛОВ

*(Харківський національний університет імені
В. Н. Каразіна, м. Харків)*

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ЕКСПЛІЦИТНИХ ОЗНАК ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЯ) МАЙНА, ОДЕРЖАНОГО ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ, ВЧИНЮВАНОЇ З ВИКОРИСТАННЯМ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ

У статті розглядаються особливості впливу технічних, правових, фінансово-економічних властивостей віртуальних активів на зміст експліцитних ознак у складі кримінального правопорушення, передбаченого ст. 209 Кримінального кодексу України. Відзначено проблеми визнання віртуальних активів предметом легалізації (відмивання) майна та коштів, одержаних кримінально протиправним шляхом. Розглянуто особливості правового регулювання віртуальних активів за законодавством України. Зроблено висновок, що завдяки внесенням у 2023 році змін до Цивільного кодексу України в частині регулювання правового статусу майна, з'явилася можливість визнання віртуальних активів предметом кримінального правопорушення при кваліфікації його за ст. 209 КК України. Оцінено перспективи визнання віртуальних активів предметом у складі кримінального правопорушення, передбаченого ст. 209 КК України, після набрання чинності Законом «Про віртуальні активи».

Ключові слова: *склад кримінального правопорушення, імпліцитні ознаки складу кримінального правопорушення, легалізація майна, одержаного злочинним шляхом, віртуальні активи, предмет кримінального правопорушення, бланкетна диспозиція.*

Постановка проблеми. *Згідно з принциповими теоретичними й практичними постулатами сучасного кримінального права України застосування до особи кримінальної відповідальності як провідного галузевого засобу охорони певних соціально важливих цінностей (коло яких*

окреслено у ст. 1 Кримінального кодексу (далі – КК) України¹) й водночас засобу регулювання правовідносин (кримінальних, а точніше – кримінально-правових) має спиратися на законну, єдину, необхідну й водночас достатню матеріальну підставу – склад кримінального правопорушення². Власне, така вимога до суб'єктів правозастосування (правоохоронних і правозахисних органів, органів кримінальної юстиції та правосуддя) наразі сформульована у ч. 1 ст. 2 КК України: підставою кримінальної відповідальності є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад кримінального правопорушення, передбаченого цим Кодексом. Ця норма є універсальною та застосовується при кримінально-правовій оцінці всіх без винятку суспільно небезпечних діянь, якщо їх передбачено Особливою частиною КК України. До таких діянь належить, зокрема, легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом. У офіційній кримінальній статистиці воно обіймає досить скромне місце (так, згідно з даними Офісу Генерального прокурора, у 2024 році до судів було направлено 496 обвинувальні акти у кримінальних провадженнях про це кримінальне правопорушення, в 2023 – 460, а в 2022 – 189³). Втім, на відміну від багатьох (або навіть абсолютної більшості) інших кримінальних правопорушень, легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом, має не тільки явно виражену властивість шкодити об'єктам кримінально-правової охорони, але також і латентні ризики для держави й суспільства, адже неефективність протидії цьому негативному економічному явищу в державі загрожує їй не лише дисбалансом внутрішніх економічних процесів (від потрапляння у вітчизняну економіку «брудних коштів»), не лише означає потенційне сприяння високонебезпечним кримінальним практикам, які вимагають значних фінансових ресурсів (тероризму, організованих злочинності, наркобізнесу тощо), але й загрожує її зовнішньоекономічній діяльності та міжнародному авторитету. Варто пригадати, що Україна має неприємний досвід перебування у «чорному списку» авторитетної міжнародної Групи розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) у 2002–2004 роках. Це стало причиною сповільнення багатьох зовнішньоекономічних відносин та призвело до значних збитків, адже потрапляння до цього списку сильно обмежує міжнародну торгівлю та платежі для фігуранта⁴. Для України, яка четвертий рік перебуває у стані повномасштабної війни з росією та у зв'язку з цим значною мірою залежить від зовнішніх джерел

¹ Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

² Панов М. Кримінальна відповідальність та її підстава. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2010. № 4. С. 48.

³ Про результати розслідування кримінальних проваджень про кримінальні правопорушення щодо легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом, фінансування тероризму, розповсюдження зброї масового знищення: Офіс Генерального прокурора. Статистика. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/posts/pro-rezultati-rozsliduvannya-kriminalnih-provadhzen-pro-kriminalni-pravoporushehennya-shodo-legalizatsiyi-vidmivannya-majna-oderzhanogo-zlochinnim-shlyahom-finansuvannya-terorizmu-rozpovsyudzhennya-zbroyi-masovogo-znishennya/>

⁴ Розбираємось зі списками: чим відрізняються «чорні списки» ЄС, FATF, ОЕСР. URL: <https://i-c-g.com.ua/rozbirayemos-zi-spiskami-chim-vidriznyayutsya-chorni-spiski-yes-fatf-oesr/?lang=uk>

фінансування і міжнародної торгівлі, а також прагне повноцінної європейської інтеграції та має пильнувати свій міжнародний авторитет, зазначена обставина є більш ніж актуальною та вимагає підвищеної уваги до якості й ефективності національної кримінально-правової протидії відмиванню майна, одержаного злочинним шляхом.

Проблема кримінальної відповідальності за легалізацію «кримінальних капіталів» в Україні предметно розглядається вже третє десятиліття – із часу криміналізації таких суспільно небезпечних практик. Так, у різний час увагу її вирішенню приділяли П. Андрушко, А. Беніцький, Н. Гуторова, О. Дудоров, Т. Качка, Д. Каменський, В. Попович, Т. Тертиченко, М. Хавронюк, О. Чаричанський, С. Чернявський та деякі інші вітчизняні фахівці-правознавці. Водночас, у наявних публікаціях проблематика зовнішнього вираження (експліцитних ознак) легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом, вчинюваної з використанням віртуальних активів, розкрита поки що фрагментарно. Тому *метою цієї публікації* є позначення особливостей вираження деяких зовнішніх (експліцитних) ознак посягання «легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом» у разі вчинення його із використанням віртуальних активів як новітньої цифрової технології та ефективного фінансового інструменту.

Виклад основного матеріалу. Базовою для «антилегалізаційної» кримінально-правової практики нормою, яка й містить підставу кримінальної відповідальності за згадане кримінальне правопорушення в чинному КК України є ст. 209, де кримінальне правопорушення описане як набуття, володіння, використання, розпорядження майном, щодо якого фактичні обставини свідчать про його одержання злочинним шляхом, у тому числі здійснення фінансової операції, вчинення правочину з таким майном, або переміщення, зміна форми (перетворення) такого майна, або вчинення дій, спрямованих на приховування, маскування походження такого майна або володіння ним, права на таке майно, джерела його походження, місцезнаходження, якщо ці діяння вчинені особою, яка знала або повинна була знати, що таке майно прямо чи опосередковано, повністю чи частково одержано злочинним шляхом¹. У перспективі, після оновлення кримінального законодавства і ухвалення наявного нині в Україні Проекта КК, це кримінальне правопорушення передбачатиметься (може передбачатися) у його ст. 6.3.27 «Легалізація (відмивання) активів (доходів), одержаних злочинним шляхом»: «особа, яка: 1) набула чи використала активи (доходи), щодо яких фактичні обставини свідчать про їх одержання, прямо чи опосередковано, повністю чи частково, шляхом вчинення предикатного діяння, або володіла ними, крім особи, яка вчинила предикатне діяння, 2) перетворила або передала такі активи (доходи) з метою приховати, замаскувати їх злочинне походження чи допомогти уникнути відповідальності особі, залученій до їх легалізації (відмивання),

¹ Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. URL:<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

або 3) приховала чи маскувала справжній характер таких активів (доходів), джерела їх походження, місцезнаходження, розпорядження ними, переміщення або права на них, – вчинила злочин 3 ступеня»¹.

Як бачимо з викладеного вище, Україна має достатній досвід як законодавчого забезпечення, так і практичної реалізації кримінально-правової протидії легалізації злочинних доходів. Водночас, згідно із давно відомими соціальними закономірностями, держава розвивається не так швидко, як суспільство, і офіційно-публічні інструменти, які вона використовує для менеджменту суспільних відносин, так само завжди дещо відстають від реального їх стану. Так, вже кілька років в сфері реальної фінансово-економічної активності в світі широко застосовуються цифрові інструменти – віртуальні активи (криптовалюти, токени та інші цифрові цінності). Від традиційних фінансових інструментів їх вигідно відрізняє низка властивостей, зокрема таких як децентралізація (бо їх існування на глобальній технології блокчейну не вимагає будь-якого центрального органу), швидкість транзакцій (адже із використанням віртуальних активів рух коштів виконується значно швидше ніж в традиційних банківських операціях), економічність (значно менші витрати на транзакції порівняно з традиційними фінансовими послугами), доступність (бо будь-хто з доступом до мережі Інтернет і будь-яким технічним пристроєм може користуватися віртуальними активами), можливість інвестування, глобальність (адже віртуальні активи можуть використовуватися в будь-якій країні без необхідності конвертації у місцеву валюту, що спрощує міжнародні операції). Наведений перелік переваг розширюється в ході прогресу цифрових фінансових технологій². Кримінальний світ максимально швидко оцінив ці переваги віртуальних активів та вони стали використовуватися в механізмах приховування від публічного контролю фінансових операцій з майном, коштами, отриманим злочинним шляхом, для перетворення незаконно одержаного майна. Міжнародні й національні організації фінансової безпеки та правоохоронні органи нині доходять висновку, що зазначений «продукт» науково-технічного прогресу стає засобом маскування слідів кримінальних правопорушень, прибутку від злочинних бізнесів, анонімізації зберігання і руху кримінальних активів, фінансування кримінальних практик, забезпечення угод щодо незаконних товарів і послуг, які переслідуються за законом про кримінальну відповідальність. На цій злочинці успішно користуються всіма перевагами віртуальних активів, здійснюючі фінансові операції ефективно, вигідно, швидко, анонімно, оминаючи засоби фінансового моніторингу й діючи без жодних адміністративних кордонів. Як констатує Державна служба фінансового моніторингу України, «анонімність, пов'язана з віртуальними активами, ... приваблює злочинців, які використовують такі активи для

¹ Текст проекту нового Кримінального кодексу України. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2022/12/30/1-kontrolnyj-tekst-proektu-kk-30-12-2022.pdf>.

² Popper N. Digital Gold: Bitcoin and the Inside Story of the Misfits and Millionaires Trying to Reinvent Money. New York: Harper Paperbacks. 2015. P. 7.

відмивання доходів від низки злочинів, таких як торгівля наркотиками, незаконна контрабанда зброї, шахрайство, ухилення від сплати податків, кібератаки, ухилення від санкцій, експлуатація дітей та торгівля людьми»¹.

Доводиться констатувати, що віртуальні активи перетворилися на кримінальний феномен значно швидше, ніж отримали в Україні офіційно визначений економічний та правовий статус (профільний закон хоч й ухвалений парламентом і підписаний Президентом України більш ніж три роки тому, але на час подання цієї статті ще не набув чинності²).

Експліцитними у складі кримінального правопорушення є ознаки, які піддаються спостереженню, вимірюванню, реєстрації, тобто ті, що мають об'єктивне вираження. Такими є передусім ознаки об'єктивної сторони будь-якого кримінального правопорушення (за визначенням В. Кузнецова та А. Савченка, об'єктивна сторона кримінального правопорушення – це «зовнішній (експліцитний) прояв суспільно небезпечного посягання», який визначає: у чому полягає кримінальне правопорушення, яким чином воно скоюється, за яких умов (місце, час, обстановка) воно сталося, які засоби чи знаряддя при цьому використовувалися³).

Експліцитною у складі кримінального правопорушення є також факультативна ознака «предмет» (адже навіть етимологічно термін «предмет» позначає конкретне матеріальне явище, що сприймається органами чуття⁴). У теорії кримінального права ознака «предмет кримінального правопорушення» позначає таку факультативну ознаку об'єкта кримінального правопорушення, яка «знаходить свій прояв у матеріальних цінностях (котрі людина може сприймати органами чуття чи фіксувати спеціальними технічними засобами), з приводу яких та шляхом безпосереднього впливу на які (або без такого впливу) вчиняється злочинне діяння»⁵.

За певною логікою та послідовністю евристичного пізнання дійсності, у законі про кримінальну відповідальність законодавець інформує перш за все про зовнішні ознаки певного складу кримінального правопорушення. Вони ж, тобто експліцитні, об'єктивні властивості посягання, насамперед виявляються й оцінюються в ході кваліфікації. Вже після цього уповноважені суб'єкти відшуковують внутрішні, суб'єктивні ознаки (відповідно, імпліцитні). Наскільки якісно описано й інтерпретовано

¹ Типологічне дослідження на тему: «Актуальні методи, способи, інструменти легалізації (відмивання) злочинних доходів та фінансування тероризму (сепаратизму)»: Затверджено наказом Державної служби фінансового моніторингу України від 20.12.2021 №146. URL: <https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/tipologi/tipologi-derzhfinmonitoringu/tipologichne-doslidzhennya-aktualni-metodi-sposobi-instrumenti-legalizacziji-vidmivannya-zlochinnix-doxodiv-ta-finansuvannya-terorizmu-separatizmu.html>.

² Про віртуальні активи: Закон України від 17 лютого 2022 року № 2074-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>.

³ Кузнецов В. В., Савченко А. В. Теорія кваліфікації злочинів: Підручник. (2-е вид., перероб.); За заг. ред. професорів Є. М. Моїсєєва та О. М. Джужи, наук. ред. к. ю. н., доц. І. А. Вартилецька. К.: КНТ, 2007. С. 50.

⁴ Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. С. 1104.

⁵ Музика А. А., Лашук Є. В. Предмет злочину: теоретичні основи пізнання : монографія. К.: ПАЛИВОДА А. В., 2011. С. 110.

об'єктивні ознаки, наскільки уважно їх досліджено і закріплено в процесуальному порядку в ході досудового розслідування/судового розгляду та кваліфікації, – настільки якісно будуть встановлені й ознаки суб'єктивні.

З наведених вище в цій роботі законодавчо закріплених у диспозиції ст. 209 КК України ознак випливає, що предмет кримінального правопорушення – це кошти або інше майно, одержане внаслідок вчинення суспільно небезпечного протиправного діяння, що передувало відмиванню доходів. Як зазначає О. Дудоров, «під майном з погляду кваліфікації за ст. 209 слід розуміти будь-яку економічну вигоду, що може складатися з рухомого чи нерухомого майна... Кошти у цьому разі можуть виступати як у готівковій, так і в безготівковій формі, бути національною або іноземною валютою»¹.

Безперечно, віртуальний актив може бути одержано кримінально протиправним шляхом унаслідок вчинення предикатного суспільно небезпечного діяння. Наприклад, криптовалюта може бути одержана службовою особою як неправомірна вигода (такі випадки вже відомі судовій практиці). Віртуальні активи вже фігурують і в кримінальних провадженнях про посягання проти власності. Так, правоохоронці повідомляють про типові схеми, використовуючи які правопорушники застосовують обман або зловживання довірою з боку потерпілих та схиляють останніх до транзакцій токенів, якими надалі протиправно розпоряджаються для одержання вигоди (зокрема, скам-ICO, тобто фальшиві кампанії збору коштів для нібито перспективних криптопроектів, в яких потерпілим пропонують інвестувати на ранньому етапі для подальшого отримання надприбутків, після чого організатори зникають із грошима, фішингові атаки шляхом створення підроблених сайтів криптобірж тощо)².

Перспективи застосування ст. 209 КК України до випадків маскуванню кримінального походження віртуального активу (наприклад, викраденого чи одержаного корупційним шляхом або отриманого як оплата у протизаконній угоді) дещо тьмяніють у зв'язку зі згаданою вище невизначеністю правового статусу цього інструменту в Україні, на що вже вказувалося раніше деякими дослідниками³. Так, у майбутньому законі «Про віртуальні активи» їх поняття визначено таким чином: «нематеріальне благо, що є об'єктом цивільних прав, має вартість та виражене сукупністю даних в електронній формі. Існування та оборотоздатність віртуального активу забезпечується системою забезпечення обороту віртуальних

¹ Корупційні схеми: їх кримінально-правова кваліфікація і досудове розслідування / Дудоров О. О., Житний О. О., Задоєв К. П. [та ін.] ; за ред. М. І. Хавронюка. Київ : Москаленко О. М., 2019. С. 205.

² В Кіберполіції назвали топ найпоширеніших способів шахрайства з криптовалютою. URL: <https://ukranews.com/ua/news/1067138-v-kiberpolitsiyi-nazvaly-top-najposhyrenishyh-sposobiv-shahrajstva-z-kryptovalyutoyu>.

³ Черевко К. О. Криптовалюта як предмет відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом // Протидія корупції: правове регулювання і практичний досвід : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 3 груд. 2021 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Харків: ХНУВС, 2021. С. 74–75.

активів. Віртуальний актив може посвідчувати майнові права, зокрема права вимоги на інші об'єкти цивільних прав»¹. Поняття віртуальних активів містить і Закон України від 06.12.2019 № 361-IX «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» (п. 13): це цифрове вираження вартості, яким можна торгувати у цифровому форматі або переказувати і яке може використовуватися для платіжних або інвестиційних цілей². Однак, Закон «Про віртуальні активи» не є чинним, а «цифрове вираження вартості» не можна вважати ані коштами, ані майном.

Проблему визнання віртуальних активів предметом у складі кримінального правопорушення, передбаченого ст. 209 КК України, законодавець (навіть чи відаючи про це) вирішив лише нещодавно. Так, в 2023 році Цивільний кодекс (далі – ЦК) України доповнено статтею 179-1 «Поняття цифрової речі», в якій визначено, що «цифровою річчю є благо, що створюється та існує виключно у цифровому середовищі та має майнову цінність», а також що «цифровою річчю є віртуальні активи, цифровий контент та інші блага, щодо яких застосовуються положення частини першої цієї статті», та вказано, що «особливості правового режиму цифрових речей визначаються законом. До цифрових речей застосовуються положення ЦК про речі, якщо інше не встановлено цим Кодексом, законом або не впливає із сутності цифрової речі»³. Відповідно, враховуючи положення статті 190 ЦК України «Майно», яка визначає, що «майном як особливим об'єктом вважаються окрема річ, сукупність речей, а також майнові права та обов'язки»⁴, робимо висновок, що одночасно з набранням чинності статті 179-1 ЦК України (що відбулося з дня, наступного за днем опублікування Закону України від 10 серпня 2023 року № 3320-IX «Про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо розширення кола об'єктів цивільних прав», тобто 3 вересня 2023 року⁵) предмет кримінального правопорушення, передбаченого статтею 209 КК України розширив обсяги, охопивши собою і віртуальні активи⁶. Втім, акти легалізації кримінальних коштів, вчинені до цього моменту, не можуть кваліфікуватися за ст. 209 КК України через відсутність такої експліцитної

¹ Про віртуальні активи: Закон України від 17 лютого 2022 року № 2074-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>.

² Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 06.12.2019 р. № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>.

³ Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

⁴ Там само.

⁵ Про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо розширення кола об'єктів цивільних прав : Закон України від 10.08.2023 р. № 3320-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3320-20#n12>.

⁶ Самойлов Є. Ю. Проблеми визнання віртуальних активів предметом легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом // Юридичні аспекти протидії сучасним загрозам сталому розвитку: тези доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Від громадянського суспільства – до правової держави» (Харків, 07 червня 2024 року). Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. С. 245.

ознаки, як предмет кримінального правопорушення.

Як бачимо, дослідження характеристик віртуальних цінностей як потенційних експліцитних ознак у складі легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, повною мірою підтверджують застереження відомого в Україні фахівця з проблем кримінального права О. Дудорова, який зазначає, що «проблематика кримінальної відповідальності за злочини у сфері господарської діяльності вважається однією з найскладніших у курсі Особливої частини кримінального права України не в останню чергу через чітко виражену бланкетність диспозицій відповідних кримінально-правових заборон – зв'язок останніх із положеннями регулятивного законодавства (величезного за обсягом, суперечливого і вкрай нестабільного)»¹.

Висновки. Є підстави для обґрунтованих прогнозів, що використання віртуальних активів в схемах легалізації майна, одержаного злочинним шляхом, набуватиме все більшого поширення. У цьому зв'язку потребує подальшого дослідження питання впливу технічних, юридичних, фінансово-економічних особливостей впливу цього феномену цифрової епохи на фактичний зміст та юридичне закріплення ознак складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 209 КК України. Зокрема, проведене дослідження засвідчило, що бланкетність диспозиції частини першої цієї норми, забезпечена її системно-логічними зв'язками із нормами цивільного права, визначає можливість визнання віртуальних активів предметом легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом, тобто експліцитною ознакою зазначеного складу. Втім, така можливість існує лише з часу внесення наведених вище змін до ЦК України та не виключає її подальшого переосмислення після набрання чинності Законом України «Про віртуальні активи».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. В Кіберполіції назвали топ найпоширеніших способів шахрайства з криптовалютою. URL: <https://ukranews.com/ua/news/1067138-v-kiberpolitsiyi-nazvaly-top-najposhyrenishyh-sposobiv-shahrajstva-z-kryptovalyutoyu>.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. VIII, 1728 с.
3. Дудоров О.О. Злочини у сфері господарської діяльності: особливості кримінальної відповідальності. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2014. № 1(2). С. 169–175. URL: <http://dudorov.com.ua/images/download/stattya-zlochini-u-sferi-gospodarskoji-diialnosti.pdf>.

¹ Дудоров О.О. Злочини у сфері господарської діяльності: особливості кримінальної відповідальності. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2014. № 1(2). С. 173. URL: <http://dudorov.com.ua/images/download/stattya-zlochini-u-sferi-gospodarskoji-diialnosti.pdf>

4. Корупційні схеми: їх кримінально-правова кваліфікація і досудове розслідування / Дудоров О. О., Житний О. О., Задоя К. П. [та ін.] ; за ред. М. І. Хавронюка. Київ : Москаленко О. М., 2019. 463 с.

5. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

6. Кузнецов В. В., Савченко А. В. Теорія кваліфікації злочинів: Підручник. (2-е вид., перероб.) / За заг. ред. професорів Є. М. Моїсєєва та О. М. Джужи, наук. ред. к. ю. н., доц. І. А. Вартилицька. К.: КНТ, 2007. 300 с.

7. Музика А. А., Лашук Є. В. Предмет злочину: теоретичні основи пізнання : монографія. К.: ПАЛИВОДА А. В., 2011. 192 с.

8. Панов М. Кримінальна відповідальність та її підстава. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2010. № 4. С. 45–52, стор. 48.

9. Про віртуальні активи : Закон України від 17.02.2022 р. № 2074-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>.

10. Про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо розширення кола об'єктів цивільних прав : Закон України від 10.08.2023 р. № 3320-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3320-20#n12> (.

11. Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 06.12.2019 р. № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>.

12. Про результати розслідування кримінальних проваджень про кримінальні правопорушення щодо легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом, фінансування тероризму, розповсюдження зброї масового знищення : Офіс Генерального прокурора. Статистика. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/posts/pro-rezultati-rozsliduvannya-kriminalnih-provadzhen-pro-kriminalni-pravoporushennya-shodo-legalizaciyi-vidmivannya-majna-oderzhanogo-zlochinnim-shlyahom-finansuvannya-terorizmu-rozpovsyudzhennya-zbroyi-masovogo-znishennya>.

13. Розбираємось зі списками: чим відрізняються «чорні списки» ЄС, FATF, ОЕСР. URL: <https://i-c-g.com.ua/rozbirayemos-zi-spiskami-chim-vidriznyayutsya-chorni-spiski-yes-fatf-oesr/?lang=uk>.

14. Самойлов Є. Ю. Проблеми визнання віртуальних активів предметом легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом // Юридичні аспекти протидії сучасним загрозам сталому розвитку: тези доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Від громадянського суспільства – до правової держави» (Харків, 07 червня 2024 року). Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. С. 243–245.

15. Текст проєкту нового Кримінального кодексу України. Станом на 30.12.2022 р. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2022/12/30/1-kontrolnyj-tekst-proektu-kk-30-12-2022.pdf>.

16. Типологічне дослідження на тему: «Актуальні методи, способи, інструменти легалізації (відмивання) злочинних доходів та фінансування тероризму (сепаратизму)»: Затверджено Наказом Державної служби

фінансового моніторингу України від 20.12.2021 №146. URL: <https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/tipologi/tipologij-derzhfinmonitoringu/tipologichne-doslidzhennya-aktualni-metodi-sposobi-instrumenti-legalizacziji-vidmivannya-zlochinnix-doxodiv-ta-finansuvannya-terorizmu-separatizmu.html>.

17. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

18. Черевко К. О. Криптовалюта як предмет відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом // Протидія корупції: правове регулювання і практичний досвід : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 3 груд. 2021 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Харків: ХНУВС, 2021. С. 72–75.

19. Popper N. Digital Gold: Bitcoin and the inside Story of the Misfits and Millionaires Trying to Reinvent Money. New York: Harper Paperbacks. 2015. XV, 398 p.

Стаття надійшла до редакції 02.12.2024

Yevgeny Yu. SAMOYLOV,

Postgraduate Student

(V. N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv, Ukraine)

SOME PROBLEMS OF EXPLICIT SIGNS OF LEGALIZATION (LAUNDERING) OF CRIMINALLY OBTAINED PROPERTY COMMITTED WITH THE USE OF VIRTUAL ASSETS

The article examines the peculiarities of the impact of technical, legal, financial and economic properties of virtual assets on the content of explicit features of a criminal offence under Article 209 of the Criminal Code of Ukraine. The author notes the problems of recognising virtual assets as the subject of legalisation (laundering) of property and funds obtained by criminal means. The author examines the peculiarities of legal regulation of virtual assets under Ukrainian legislation. It is concluded that due to the amendments to the Civil Code of Ukraine in 2023 in terms of regulating the legal status of property, it became possible to recognise virtual assets as the subject of a criminal offence when qualifying it under Article 209 of the Criminal Code of Ukraine. The author assesses the prospects of recognising virtual assets as an object of a criminal offence under Article 209 of the Criminal Code of Ukraine after the entry into force of the Law 'On Virtual Assets'.

Keywords: *corpus delicti of a criminal offence, implicit signs of corpus delicti of a criminal offence, legalisation of the proceeds of crime, virtual assets, subject matter of a criminal offence, blanket disposition.*